

עט ואתיקה

חידושים, הנחיות, הלכות ופרשנויות
בסוגיות של אתיקה מקצועית בעריכת דין

גליון מס' 52 ■ אדר תשנ"ט ■ פברואר 1999

יוצא לאור ע"י ועדת האתיקה של ועד מחוז ת"א בלשכת עורכי הדין ■ העורך: עו"ד עמוס נצר
המערכת: דניאל פריש 10, תל-אביב 64731

חברות וחברים,

הנדון: **סיכום הפעילות בשנת 1998**

כמנהגנו במהלך כל הקדנציה הנוכחית של ועדת האתיקה, ברצוננו להביא לידיעתכם את הנתונים הסטטיסטיים הנוגעים לפעילות הועדה בשנת 1998.

בשנה שחלפה הועברו 2,323 פניות לוועדה. מתוך כלל הפניות נפתחו 1,355 תיקי תלונה. במשך השנה גזנו 941 תיקים והחלטנו על הגשת 178 קובלנות לבית הדין. יצויין כי קיימים מקרים בהם הוגשו יותר מקובלנה אחת כנגד עורכי דין מסויימים שבחלקן אף הסתיימו כבר השנה בשלילת רשיונם של עורכי הדין האלה לתקופה או לצמיתות. המדובר, כמובן במקרים חמורים וחריגים שראינו לפעול בהם במהירות להגנת הציבור בכלל וציבור עורכי הדין בפרט. גם השנה השבנו לכ-600 שאילתות של עורכי דין

תוך שהשתדלנו, כי במרבית המקרים התשובות תינתנה בהקדם האפשרי.

כפי שכבר ציינתי בעבר השתדלנו לפתור בעיות אתיות שהתעוררו ולחנך את ציבור עורכי הדין (ראה: "עט ואתיקה" מס' 51) תוך שאנו נוקטים בהליך של הגשת קובלנות לבית הדין רק במקרים שלא סברנו שקיימת אפשרות לפתרון אלטרנטיבי ראוי.

חובה נעימה לי היא להודות לחבר הועדה, עו"ד מנחם בכר, שהקדיש זמן רב לטיפול בתיקים ולפתרון בעיות אתיות שהתעוררו בין החברים. פעילותו, כמו גם פעילותם ההתנדבותית של חברים אחרים בוועדה, היא שאפשרה למלא את תפקידנו החשוב במהירות וביעילות.

שלכם,

אלקס הרטמן, עו"ד
יו"ר ועדת האתיקה

כן שואל עורך הדין האם ניתן למזג בחשבון נאמנות שלו עניינים שונים של לקוח אחד והאם קיים חיקוק לנושאים אלה בנוסף לכלל 39 האמור.

עמדת ועדת האתיקה:

ועדת האתיקה סבורה כי ניתן למזג עניינים שונים של לקוח אחד בחשבון נאמנות אחד ובלבד שאין הדבר סותר את תנאי הנאמנות, כי ניתן לזהות בבירור ובנפרד את הכספים בגין כל נאמנות וכן כי ניתן לקיים את כל ההוראות שעל פיהם פועל הנאמן.

(22847)

עורך הדין וסוגיית הנאמנות האם חייב עורך דין לפתוח חשבון פקדון נפרד בבנק לגבי כל סכום המתקבל אצלו בנאמנות?

העובדות:

עורך הדין שואל האם ובהסתמך על הנקוב בסעיף 39 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) תשמ"ו-1986 חייב הוא על כל נושא שבגיניו נתקבלו אצלו כספים בנאמנות לפתוח חשבון נאמנות (פקדון) נפרד בבנק אם לאו. כמו

עורך הדין וסוגיית החסיון כיצד ינהג סניגור במשפט כשלקוחו שוחח והנחה את עדי התביעה במתן עדותם

העובדות:

1. עורך דין מייצג לקוח בתיק פלילי. במסגרת טיפולו בתיק ולאחר הבאת עדי התביעה התברר לעורך הדין כי לקוחו משוחח ומנחה עדים הנחקרים על ידי עורך הדין בחקירה נגדית – דבר המהווה עבירה של שיבוש הליכי משפט – וכל זאת בהקשר ישיר לשלבים בהם מצוי המשפט כיום ולשלבים המיועדים להשמע בפני בית המשפט במהלך החודשים הקרובים.

2. עוד מציין עורך הדין כי ביקש את רשות בית המשפט לשוחח עם אחד מעדי התביעה אולם בית המשפט אסר על כל מגע עם העד ועתה כאמור התברר לעורך הדין מלקוחו כי הוא משוחח עם העד ומנחה אותו בתשובות.

3. עורך הדין הפונה חושש כי המשך הייצוג בנסיבות אלו יעמוד בניגוד לכללי האתיקה על כל המשמעויות הנלוות לכך וכן הוא עלול להיחשב כמסייע לדבר עבירה.

4. שאלות עורך הדין הן כדלקמן:

- א. כיצד עליו לנהוג בנסיבות הנקובות לעיל.
- ב. האם קיימת מניעה אתית מלהמשיך בייצוג הלקוח.
- ג. האם עליו להתפטר מהייצוג וכיצד ניתן להציג זאת בפני בית המשפט מבלי להפר את החסיון של יחסי עורך-דין-לקוח.

עמדת ועדת האתיקה:

1. ועדת האתיקה סבורה כי בנסיבות המקרה מן הראוי כי עורך הדין יבקש (ורצוי בהסכמת הלקוח) להשתחרר מהייצוג.

2. כמו כן מוסיפה ועדת האתיקה כי על עורך הדין להבהיר ללקוח שהתנהגותו האמורה מהווה עבירה פלילית.

3. ולבסוף מציינת הוועדה כי אם המדובר הוא על התנהגות הלקוח בעבר אזי חל עקרון החסיון על כל פרטיה.

(22372)

עורך הדין ובית המשפט מהי המשמעות של המילים: "כל הזכויות שמורות – לצרכי פשרה בלבד" מבחינת כללי האתיקה

העובדות:

1. עורך דין פנה לוועדה והודיע כי במסגרת מו"מ פנה בשם מרשו למנהל חברה במכתב אשר כלל את המילים: "מבלי לפגוע בזכויות, לצרכי מו"מ בלבד".

2. לאחר כשלון המו"מ הוגשה תביעה ע"י עורך הדין.

3. לכתב ההגנה של החברה צורף ע"י בא כוחה המכתב הנ"ל כנספח – וזאת כאשר לעניות דעת הפונה לא היה לכך מקום מבחינת כללי האתיקה המקצועית – שהרי הוא נועד לצרכי מו"מ בלבד ואפילו אם ב"כ לא היה המכותב.

השאלתה:

מבוקש לקבל עמדת הוועדה לגבי ההיבט האתי וכן האם ניתן לדרוש כי עורך הדין ימחק את המסמך וההתייחסות אליו מכתב ההגנה.

עמדת ועדת האתיקה:

1. הוועדה סבורה כי תוכן המסמך הוא הקובע ולא דווקא כותרתו.
2. אם תוכן המסמך הרלבנטי ענינו במשא ומתן לפשרה בין הצדדים אזי המסמך חסוי ויש לדרוש מהצד שכנגד את מחיקתו ואת ההתייחסות אליו מכתב ההגנה.

(22539)

עורך הדין וחברו למקצוע מה נדרש מעורך דין לכלול במודעת "דרושים" לעבודת עורך דין במשרדו?

העובדות:

1. חבר חדש למקצוע פנה לוועדה והתלונן על תופעה ושיטה שלפיה עורכי דין המחפשים למשרדם עורכי דין שכירים אינם מציינים כלל את שמם אלא מספר פקס שלהם בלבד.

2. לדברי אותו חבר התופעה נפוצה ביותר ולדעתו היא פסולה – מה עוד שאותם

עורך הדין וסוגיית ההקלטה מה מותר לעורך דין להקליט במקרה שלקוחו מסר תצהיר בבית המשפט הכולל דברי שקר והכפשה כנגדו?

העובדות:

1. עורך דין ייצג לקוח בעריכת הסכם הלוואה לרבות שעבוד ומישכון זכויות.
2. משוהפר ההסכם עם הלווה פנה הלקוח לעורך דין אחר והגיש באמצעותו תביעה בסדר דין מקוצר.
3. הלווה והערבים הגישו בקשות רשות להתגונן בהן פורטו טענות של מעשי מרמה, הונאה, קשירת קשר וגניבה של עורך הדין הראשון ושל לקוחו לשעבר.
4. משקיבל עורך הדין החדש של הלקוח את הבקשות נדהם מהטענות ושאל את עורך הדין הראשון לפשרן וכן העביר לו העתקי התצהירים.
5. עורך הדין הראשון נדהם גם הוא מהחוצפה ומהשקרים שהופיעו בתצהירים כאשר רוב הטענות בהם מופנות כנגדו בגין תרמית, מעשי הונאה וכיו"ב.
6. זמן מה לאחר מכן התקשר לעורך הדין הראשון אחד המצהירים (ערב) והסביר לו שכל הטענות הנ"ל נטענו סתם ובכדי להרוויח זמן. עוד הסביר כי נאלץ לעשות כן בלחצו של הלווה למרות שאינו מסכים עמו.

השאלתה:

הואיל והמצהיר חוזר ומתקשר לעורך הדין ומודה בשקריו – האם רשאי עורך הדין להקליט את השיחה ולהעביר העתקה ללקוחו לשעבר.

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה סבורה כי אם המשוחח אינו לקוחו של עורך הדין ואינו עורך דין הרי אין מניעה להקלטה – וזאת כעולה מכלל 22 לכללי לשכת עוה"ד (אתיקה מקצועית) תשמ"ו–1986.

(22916)

מפרסמים נמנעים גם ממתן תשובה לעורכי הדין הנענים למודעותיהם ובכך מפגינים אותם מפרסמים שהם חברינו למקצוע – יחס בלתי מכובד ובלתי חברי בעליל. 3. הפונה ממליץ לוועדה לפרסם הוראה המחייבת הכללת פרטי המפרסמים וכן את החובה להשיב לכל פונה.

עמדת ועדת האתיקה:

ועדת האתיקה מפנה, בנושא פניית החבר הנ"ל, את תשומת לב ציבור עורכי הדין לצורך להשיב לכל מי שנענה למודעות – בין אם התשובה היא שלילית ובין חיובית.

(22988)

עורך הדין ומתן שירות לחברה פרטית המרכזת חומר משפטי הרשאי עורך דין להעביר ריכוז של חומר משפטי לחברה פלונית בכדי שזו תעבירה לסטודנטים?

העובדות:

1. עורך דין כתב לוועדה כי קיימות מספר חברות המציעות שרות לסטודנטים למשפטים שבמסגרתן אותן חברות פונות לעורכי דין ומבקשות מהם לרכז חומר משפטי בנושאים ספציפיים עפ"י בקשת הסטודנטים.
2. החומר המשפטי מרוכז ב"מאגר מידע" של החברה והסטודנטים משתמשים לצורך לימודיהם בחומר המצוי באותו מאגר.
3. עורך הדין מדגיש כי החברה בלבד היא לקוחתו הישירה של עורך הדין ואין קשר בין עורך הדין לבין הסטודנט.

השאלתה:

האם קיים פגם אתי במתן השירות האמור לחברה?

עמדת ועדת האתיקה:

1. הועדה השיבה לפונה כי עצם ריכוז חומר משפטי ממנו לחברה פלונית על מנת שזו תעבירו לסטודנטים אינו מהווה עבירה אתית.
2. יחד עם זאת נראה שהתשובה עשויה להשתנות בהתאם לנסיבות הספציפיות של כל מקרה.

(22611)

עמדת ועדת האתיקה:

הועדה סבורה כי אין מניעה לכך כי עורך דין המייצג נתבע יבוא בדברים או יגבה תצהיר מעובד החברה התובעת (ובלבד שאין אותו עובד מנהל או בעל מניות בה) ובתנאי נוסף כי אותו עובד אינו מתעתד לפי ידיעת עורך הדין להעיד במשפט מטעם החברה התובעת.

(22466)

עורך הדין ושלטונות מע"מ

מהם הפרטים שעל עורך דין למסור לשלטונות מע"מ לגבי השרות שנתן ללקוחו?

העובדות:

1. לעורך דין פנו טלפונית ממשרד מס ערך מוסף ובמהלך הפנייה נתבקש למסור פרטים לגבי חשבוניות מס שהוצאו ללקוחות המשרד (חברה בע"מ) שעניינה נבדקים כיום ע"י שלטונות מע"מ.
2. במהלך הפנייה הטלפונית האמורה נתבקש עורך הדין למסור מהו השרות שניתן ללקוח על מנת לבדוק האם המדובר הוא בשרות פרטי או בשרות לחברה.
3. עורך הדין השיב כי עליו לקבל הנחיות בנושא זה מלשכת עורכי הדין.

השאלתה:

- א. האם עליו להשיב לפנייה הטלפונית?
- ב. האם עליו למסור פרטים לגבי אופי השרות ומהותו או שמא נתונים אלו הינם חסויים?

עמדת ועדת האתיקה:

1. תשובת עורך הדין צריכה להינתן לפנייה מוסמכת בלבד של שלטונות מע"מ.
2. על עורך הדין ליתן אך ורק פרטים אשר צריכים להופיע בחשבונית המס בהתאם לדין ולא פרטים נוספים שהינם חסויים.

(22373)

עורך הדין וזכותו לגבות תצהירי עדות מהצד שכנגד

האם רשאי עורך דין המייצג נתבע לבוא בדברים עם אנשי החברה הנתבעת ובאיזה תנאי?

העובדות:

1. לועדה פנה עורך דין והסביר כי הוגשה תביעה כספית על סכום גבוה ע"י חברת ביטוח וחברה נוספת (להלן "החברה הנוספת") כנגד מרשתו.
2. החברה הנוספת הינה מנהלת מאפייה שבה נגרם נזק עקב שריפה.
3. חברת הביטוח שילמה לחברה הנוספת בגין הנזק ותביעתה הני"ל כנגד מרשתו של הפונה הינה תביעת שיבוב.
4. לפי תוכן התביעה מרשתו של הפונה אחראית לנזק בעקבות רשלנות בהתקנת "מבער" ובגין כך אירעה השריפה.
5. עורך הדין מוסיף ומבהיר כי אין חולק כי אם אכן יוכח כי מרשתו לא התקינה כלל את המבער הרי שאין לתובעות עילת תביעה. כמו כן לטענת התובעות עול ההוכחה על הנזק שאירע מוטל על מרשתו של עורך הדין (הנתבעת).
6. מנהל הנתבעת טען בפני התובעות, עם קבלת כתב התביעה, כי החברה לא התקינה את המבער. כמו כן נאמר לו ע"י מנהל האחזקה של החברה הנוספת כי אכן מדובר בעובדה בלתי נכונה וכן הביע את נכונותו להעיד אמת לנוכח גירסת התביעה. אותו מנהל גם מסר לעורך הדין של הנתבעת תצהיר המאמת את טיעון הנתבעת וסותר את גירסת התביעה.
7. מנהל האחזקה לא נקרא להעיד מטעם התובעות.

השאלתה:

האם מותר לעורך דין המייצג את הנתבעת לגבות תצהיר מעובד החברה הנוספת ושאינו נמנה על הנהלתה לצורך העדנתו בבית המשפט כשברור על פניו שתצהירו סותר לחלוטין את כתב התביעה?

משפטי, אשר התנהל בניו יורק, כאשר שר טרחתו יקבע על פי התוצאה. הנאשם נכשל במאמציו למצוא עורך דין וכתוצאה מכך לא יוצג חמה של המתלוננת במהלך הדיון ולא בוצעו הפעולות עליהן הוסכם (הוצאת צו מניעה, הפיכת חמה של המתלוננת לצד בהליך שהתנהל ועוד). יתרה מזו, הנאשם לא טרח ליידע את המתלוננת ובעלה בדבר "חוסר הצלחתו" וגרם להם להאמין עד כשבוע לפני מועד הדיון בהליך כי נמצא להם עורך דין בארה"ב בתנאים שסוכמו. כמו כן, טוענים המתלוננת ובעלה כי למרות כשלונו במציאת עורך דין, דרש הנאשם שר טירחה אשר לא הגיע לו.

הנאשם טוען לעומתם כי הבטיח "להשתדל" למצוא עורך דין בלבד ותו לא, ולכן אפילו נכשלו מאמצים אלו (אשר את האשמה בכשלונו הוא תולה במתלוננת ובעלה) אין בכך הפרת אמון או כל עבירה אתית אחרת. כמו כן טוען הנאשם כי מגיע לו שר טירחת עורך דין ראוי שכן ביצע עבודה.

2.2 התחייבות או השתדלות

בעניין זה מקובלת עלינו גרסת המתלוננים. טענת הנאשם כי הבטיח "להשתדל" בלבד מופיעה הנ בעדותו של הנאשם והן בסיכומיו. הנאשם מבסס טענה זו על האמור בסעיף 3 וביחוד על המילה ALSO בהסכם שר הטירחה. טענה זו אין לה על מה שתסמוך.

ראשית, סעיף 3 כולו עוסק במתן \$ 1500 ארה"ב פיקדון לעניין הוצאות המשפט ו/או מקדמה על חשבון שר הטירחה של הנאשם ועורך הדיון ו' בשלושה שיקים ולא בתנאי כלשהו הקובע כי על הנאשם להשתדל למצוא עורך דין בארה"ב ותו לא. בסיפא, המתחילה במילה ALSO, קובעת כי במקרה ועורך הדיון ו' לא יקבל את תנאי ההסכם יוחזרו השיקים לבעלה של המתלוננת ובתה. הנאשם גורס כי הסיפא מעידה כי אין התחייבות מצידו למצוא עורך דין, אלא להשתדל למצוא בלבד. לעומתו העידה המתלוננת כי הסיפא הוספה על פי דרישתה בלבד, מתוך זהירות יתר וכתנאי המבטיח כי אם עורך הדיון ו' יפר את הסכם שר הטירחה יחזיר להם הנאשם את כספי הפיקדון, ולא משום שהיה ספק כלשהו באותו השלב האם עורך הדיון ו' יסכים לטפל בתיק, שכן היה ברור לבעלה, בתה ולה כי עורך הדיון ו' מייצג את חמה. גירסה זו, כאמור, מקובלת עלינו.

ברור לכל בר-בירב כי לא יחתם הסכם שר טירחה בין עורך דין ללקוח המבטיח להשתדל למצוא עורך דין. איזו תועלת תמצא ללקוח כלשהו בהסכם כזה.

עורך הדין והקורספונדנט

הכרעת הדין

1. העובדות כפי שהובאו בקובלנה

העובדות כפי שהובאו בקובלנה הן: המתלוננת ובעלה חיפשו עורך דין בארה"ב על מנת שייצג את בעלה וחמה של המתלוננת ויטפל בתביעה משותפת שלהם. המתלוננת ובעלה פנו לנאשם וכתרו עמו הסכם, על פיו התחייב הנאשם למצוא עורך דין אמריקאי, אשר יסכים לייצגם כששכר טרחתו ישולם לו על פי תוצאות טיפולו ולא על פי שעות עבודה.

הנאשם התקשר בשםם לעורך דין אמריקאי וציין באזני המתלוננת ובעלה כי אותו עורך דין הסכים לטפל בעניינם בתנאים אשר נדרשו על ידם.

כשבוע לפני מועד הדיון, אשר עמד להתקיים בארה"ב, התברר כי הנאשם לא הבהיר לעורך הדין האמריקאי את כוונת המתלוננת ובעלה, והלה דרש שר טירחה לפי שעות עבודה. הנאשם הבטיח למצוא עורך דין אחר בתנאים המבוקשים, אך נכשל לעשות כן.

בעקבות האמור לעיל, התקיים הדיון בארה"ב מבלי שהמתלוננת, בעלה וחמה היו מיוצגים.

זאת ועוד, בניגוד להסכם בין הצדדים ולמרות שכל אשר נדרש מן הנאשם לבצע היה למצוא למתלוננת, בעלה וחמה עורך דין אמריקאי, דבר אשר לא בוצע, דרש הנאשם שר טירחה מופרז.

לפיכך, הואשם הנאשם בעבירות הבאות:

1. עבירות על סעיף 2 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986 (להלן: "כללי האתיקה") וסעיפים 54, 1)61 ו-2)61 לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961 (להלן: "חוק לשכת עורכי הדין").
2. עבירות על סעיף 53 ו-1)61 לחוק לשכת עורכי הדין.
3. עבירות על סעיף 3)61 לחוק לשכת עורכי הדין.

2. הכרעה עובדתית

2.1 נקודות המחלוקת

הטענה המרכזית של המתלוננת ובעלה, בעדותם, הינה כי הוסכם בינם לבין הנאשם כי הלה ימצא עורך דין בארה"ב, אשר ייצג את חמה של המתלוננת בהליך

בתי הדין של הלשכה מופקדים על כך שלא ייפגע אמון הציבור בעורכי הדין.

בעמ"מ 9/55 עורך דין פלוני נ' יו"ר וחברי המועצה המשפטית, פד"י י 1720, נפסק בעמ"מ 1730 כי:

"נאמנות זו היא רוח אפיו של המקצוע, היסוד עליו הוא בנוי. טול את מידת הנאמנות אשר הלקוח רוחש לפרקליטו ונטלת את נשמתו של המקצוע. על ידי הסמכת עורך דין לעסוק במקצוע מכריזים השלטונות לפני העולם ומודיעים, כי פלוני המוסמך הגון הוא וראוי לכך, שהציבור יתן בו אמון בתחומי מקצוע המשפט ובכל הכרוך בו ומסתעף ממנו".

עורך דין המפר את החובה המוטלת עליו גורם לזק החורג ממערכת יחסיו עם לקוחו, משום שהוא מביא להתערערות אמון הציבור בעורכי הדין בכלל.

למקרא הדברים, הוראות החוק וההלכה הפסוקה, דומה כי הנאשם, בהתנהגותו חסרת האחריות רוקן את המושגים "אמונה" ו"מסירות" מתוכנם הנכון, ופעל בדרך שממוטטת את הבסיס עליו נשען האמון בעורכי הדין.

הנאשם יצר מצג שוא בכל הכרוך ביצוגו של חמה של המתלוננת על ידי עורך דין בארה"ב, בתנאי השכר המסוכמים והוליד את המתלוננת, בעלה, בתה וחמה שולל עד כשבוע לפני מועד הדיון, בכך מעל באמונם של המתלוננת, בעלה, בתה וחמה ולא הפעיל כל מידה של אחריות סבירה. אמנם הנאשם עשה מאמץ לתיקון המעוות וניסה ליצור קשר עם עורך הדין ז. אך הלה לא הסכים כלל לתנאי ההעסקה המבוקשים וחמה של המתלוננת נותר ללא יצוג. מאמץ זה אינו פוטר את הנאשם מן האחריות, כפי שתפורט להלן:

עורך דין אברהם זר בספרו **"אתיקה מקצועית של עורכי דין"** (בוס הכרמל, 1997), בעמ"מ 233 קובע בעניין ידיעת החוק וידיעה מקצועית כי:

"החובה לנהוג בנאמנות ובמסירות כלפי הלקוחות מחייבת עורך-הדין שנקלע למצב זה לעשות אחת משתיים אלה:

א. ללמוד היטב את המצב המשפטי (החוק והפסיקה) המתייחס לסוגיה שהובאה בפניו על ידי הלקוח, עד שיוכל לטפל בעניין כראוי, באורח מקצועי, או

ב. ליעץ ללקוח לפנות לעורך-דין אחר שהתמחותו בכך.

ועל דרך השליה: אל לו לעורך-דין לטפל בעניין שאינו בקיא בו במידה מינימלית, מבלי שהכשיר עצמו תחילה על ידי לימוד הנושא הספציפי. טיפול אשר כזה איננו הולם את מקצוע עריכת-הדין, ובוודאי שאיננו יצוג הלקוח 'בנאמנות ובמסירות'."

כך גם בעניינינו, לנאשם אסור היה לקבל על עצמו מלכתחילה את פנייתם של המתלוננת, בעלה ובתה. הנאשם בהיותו בעל רשיון עריכת דין במדינת אילינוי ולא במדינת ניו יורק כלל לא יכול היה לעשות דבר

המתלוננת, בעלה, בתה וחמה היו זקוקים לעורך דין ולא להבטחה בדבר השתדלות.

שנית, הפכנו בהסכם שכר הטירחה כולו ולא מצאנו כל אינדיקציה לטענה זו, להיפך, הסכם שכר הטירחה כולו יוצא מנקודת הנחה הגורסת כי נמצא עורך דין בארה"ב, הוא עורך הדין וי וכי הנאשם ועורך הדין הנ"ל מייצגים את בעלה, בתה וחמה של המתלוננת יחדיו – כצוות. ברור כי לאחר חתימה על הסכם כזה האמינו המתלוננת, בעלה ובתה, בלב שלם, כי נמצא להם עורך דין, בתנאים אותם דרשו ולא כי הנאשם "ישתדל" למצוא עורך דין. המתלוננת ובעלה העידו כי הנאשם אמר להם כי עורך הדין וי מייצג את חמה של המתלוננת בארה"ב, כי הוא בקיא בפרטי התביעה וכי אין צורך לדאוג עוד בעניין.

כל האמור לעיל מוביל למסקנה כי הנאשם יצר מצג שוא בדבר יצוגו של חמה של המתלוננת על ידי עורך דין בארה"ב, בתנאי השכר המסוכמים, מצג אשר נמשך עד אשר שוחח בעלה של המתלוננת עם עורך הדין וי כשבוע לפני מועד הדיון.

3. דיון משפטי

3.1 חובת האמון שחב עורך הדין ללקוחו

סעיף 2 לכללי האתיקה קובע את חובות עורך הדין, לאמור: "עורך דין ייצג את לקוחו בנאמנות, במסירות, ללא מורא, תוך שמירה על הגינות, על כבוד המקצוע ועל יחס כבוד לבית המשפט."

סעיף 54 לחוק לשכת עורכי הדין קובע את חובותיו של עורך הדין כלפי הלקוח וכלפי בית המשפט, לאמור: "במילוי תפקידו יפעל עורך דין לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, ויעזור לבית המשפט לעשות משפט."

סעיף 61 לחוק לשכת עורכי הדין קובע כעבירות משמעת:

"(1) הפרת הוראה מהוראות הסעיפים 53 עד 60 או של דין אחר המטיל חיוב או איסור על עורך דין בקשר למקצועו;

(2) הפרת כללי האתיקה המקצועית שנקבעו לפי סעיף 109."

האם הנאשם הפר חובות אלו?

לדעתנו, יש להשיב לשאלה זו בחיוב.

בעל"ע 7/73 פלוני נ' הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין תל-אביב-יפו, פד"י כח"י (1), 679 קבע בית המשפט העליון כי:

"המושג באמונה ובמסירות הינו יסוד מוסד לחובת עורך הדין כלפי לקוחו, והוא מעין נוסחה מתמטית שעל בתי הדין של הלשכה למלאה תוכן ממשי לפי נסיבות החיים והמקרים. אמונה פירושה אמת ויושר ומסירות פירושה חריצות ושקידה, זבקות ואדיקות, כשהאינטרס של הלקוח עומד בראש דאגותיו של עורך הדין".

מקובלת, מעשים ומחדלים אשר עורך דין סביר ונבון היה נשמר מפניהם באותן נסיבות. חובה זו קיימת כלפי כל אדם אשר עורך הדין יכול היה לצפות כי הוא עלול להיזק מפעולותיו או ממחדליו.

לדעתם, עורך הדין המקבל על עצמו טיפול בענייניו של לקוח, מציג לפניו מצג מכללא לפיו הוא בעל הכישורים המתאימים, הידע והיכולת להבין ולנהל את הבעיה המוצגת בפניו וכי הוא מתעתד להפעיל מידה של אחריות סבירה שבה היה נוהג עורך דין רגיל בנסיבות דומות.

מעשיו אלה של הנאשם מנוגדים לאמור לעיל, ויש בהם כדי להרתיע לקוחות מלפנות לעורכי דין בנוגע לשאלות משפטיות, מחשש שכאשר אין ביכולתם לפתור הבעיה, לא יופנו לעורך דין היכול לעזור בפתרון בעייתם או לא תופעל מידה של אחריות סבירה ולא יעשה כל צעד אחר בנסיון לעזור בפתרון בעייתם, אלא יוצג להם מצג שוא כלשהו בכדי להפכם ללקוחות אותו עורך דין שסרח.

גם הנאשם עצמו לא חש בנוח עם המצב שנוצר, והצעתו להחזיר את הפיקדון לכיסו הוצאותיו של עורך הדין ו' בסך \$ 1500 ארה"ב או את חלקו, במהלך השיחה המתועדת בתמליל אשר הוגש, מצביעה על תחושת אשמה שהתבררה, במקרה זה, כמוצדקת.

אשר על כן אנו מחליטים להרשיע את הנאשם בעבירה על סעיף 2 לכללי האתיקה וסעיפים 54, 61(1) ו-61(2) לחוק לשכת עורכי הדין.

3.2 שמירת כבוד המקצוע

סעיף 53 לחוק לשכת עורכי הדין קובע כי:

עורך דין ישמור על כבוד המקצוע של עריכת דין וימנע מכל דבר העלול לפגוע בכבוד המקצוע.

סעיף 61(1) לחוק לשכת עורכי הדין קובע כעבירת משמעת "הפרת הוראה מהוראות הסעיפים 53 עד 60 או של דין אחר המטיל חיוב או איסור על עורך דין בקשר למקצועו".

בע"מ 1747/91, 2097, 4722, 5082, ועד מחוז הדרום של לשכת עורכי הדין נ' שמואל וערעור שכנגד, פ"ד מו(4) 397 נקבע (בעמ' 402) כי –

"לא למותר יהיה במקרה זה לחזור ולהפנות את תשומת ליבם של המשיב ושל כלל ציבור עורכי הדין למושגי יסוד ולנורמות בסיסיות, ולענישה ההולמת במקרה שיופרו, עליהם עמדנו לא אחת בפסיקתנו לאמור: 'אמון מלא בין עורך דין ללקוחו הוא נשמת אפו של מקצוע עריכת הדין, וקשה להעלות על הדעת, כיצד ניתן לקיים יחסי עורך-דין ולקוח בלעדיהם. עורכי הדין מצטיירים בעיני הציבור כאנשים בעלי רמה מוסרית גבוהה, שניתן לסמוך עליהם. עורך דין שסרח במישור זה אינו פוגע רק בלקוחו, ומשנתפס, בו בעצמו, אלא פוגע בתדמיתו של מחנה עורכי הדין כולו" (ר' על"ע 1/88 הועד

וחצי דבר לקידום מטרות המתלוננת, בעלה ובתה ובכלל זה, ייצוג חמה של המתלוננת בעיר מיניאפוליס במדינת ניו יורק. בשונה מן הדוגמה לעיל, לא יכול היה הנאשם לשנות מצב זה ולכן, היה עליו להפנות את המתלוננת, בעלה ובתה לעורך דין בארץ או בחו"ל, בעל רשיון לעסוק בעריכת דין במדינת ניו יורק. התנהגותו של הנאשם כמובן שאיננה ייצוג 'בנאמנות ובמסירות'.

למעשה, ביצע הנאשם מעשה חמור אף יותר. הנאשם נטל על עצמו תפקיד לא לו, דהיינו, תפקיד אשר אינו נמצא כלל בגדר תפקידיו של עורך דין, כמוגדר בסעיף 20 לחוק לשכת עורכי הדין, כל זאת לשם בצע כסף בלבד. הנאשם לקח על עצמו תפקיד של מתווך למציאת עורך דין. תפקיד זה כרוך באחריות גדולה מאוד, שכן תחת הפניית המתלוננת, בעלה ובתה לעורך דין אחר, בחר הנאשם למצוא עורך דין בעצמו ולגבות על שירות זה כסף. במקום לסייע ולהיות יד ימינו בארץ של עורך הדין בעל רשיון עריכת דין במדינת ניו יורק, העדיף הנאשם להיות במרכז העניינים לבדו ומשם לנהל ולפקח על פרוייקט חיפושו ומציאתו של עורך דין מקצועי אשר יוכל לייצג את חמה של המתלוננת ולסייע לנאשם. זאת ועוד, הנאשם לא הראה מידת ההגינות המינימלית הנדרשת מכל אדם, הנאשם לא אמר למתלוננת, בעלה, בתה או חמה כי לא מצא עורך דין והמשיך להשלוח עד אשר גילו לבדם שהונה אותם.

את כל אלה עשה הנאשם למען בצע כסף. הנאשם, אשר מלכתחילה אסור היה לו לעסוק במשימת התיווך ולא הצליח לבצע את אשר נטל על עצמו, הגדיל עשות ודרש שכר טירחה. שכר טירחה ניתן ומגיע לעורך דין, מטבע הדברים, בגין ביצוע עבודה משפטית. תיווך לשם מציאת עורך דין, כאמור לעיל, אינו במסגרת תפקידיו של עורך דין ולכן גם אינו עבודה משפטית. אסור היה, אם כן, לנאשם לבקש כלל שכר טירחה (זאת מבלי להכנס כלל לשאלת גובה שכר הטירחה אותו דרש הנאשם).

זאת ועוד, הנאשם ועורך הדין ו' נשכרו, כאמור, כצוות. גם שכר טירחתם, במידה ופעולתם תצלח, היה אמור להיות משולם להם כצוות. עורך הדין ו' סירב, או לא היה מעוניין להיות חלק מצוות זה, ולכן, כתוצאה מסרובו חדל הצוות מלהתקיים. תוצאה זו גוררת למעשה את בטלותו של הסכם שכר הטירחה, שכן הסכם שכר הטירחה הינו הסכם למתן שירות אישי, במקרה זה שירות על ידי צוות המונה את הנאשם ועורך הדין ו' ומששירות זה לא יכול להנתן, בטל ההסכם ובטלות התניות המחייבות תשלום שכר טירחה. לכן, גם מזוית זו לא יכול היה הנאשם לבקש כלל שכר טירחה.

במאמרם של שנהב ולויתן "אחריותו המקצועית של עורך דין, ניהול סיכונים וביטוח החבות" הפרקליט לב (תשל"ח—1978), בעמ' 177 אומרים הם לענין החובה הנדרשת מעורך דין כי החובה הינה מיומנות משפטית

לעבירה כל שהיא מצד הנאשם, אלא להיפך כי פעל בתום לב כל הזמן, ודאג למסור למתלוננים את כל הידע שקיבל, לרבות האפשרות להתקשר ישירות לעורך דין בארה"ב."

כאמור, טוען ב"כ הנאשם כי ממעשיו של האחרון נעדרת הכוונה.

נשוב ונזכיר, כי בהליכים משמעותיים עסקינן ולא בהליכים פליליים. לפיכך, אין להידרש לדרישות הכוונה הפלילית שבדיני העונשין, כי אם לתור אחר אלה הנדרשות במישור המשמעותי.

בעל"ע 15/88 פלוני נ' פרקליט המדינה, המוזכר לעיל, דחה בית המשפט העליון הנכבד את טענת המערער, לפיה בהעדר כל כוונה פלילית ספציפית, כגון: כוונת זדון להרע, כוונה להשיג מטרה פסולה וכד', שוב אין מעשהו או מחדלו של עורך הדין עלול להשתכלל לכלל עבירת משמעת של התנהגות שאינה הולמת את מקצוע עריכת הדין.

נפסק שם (עמ' 589), כי לצורך סעיף 3161(3) לחוק, אשר להבדיל מסעיפים 161(1) ו-161(2) לחוק, אינו קובע איסורים ברורים ומוגדרים שהפרתם מהווה עבירת משמעת, די במחשבה פלילית "סתם" (קרי: פזיזות), כדי למלא את היסוד הנפשי של העבירה, לאמור: די במעשה או מחדל, שנתקיימו בו היסודות הרגילים של פזיזות (מודעות ליסודות הפיסיים ולנסיבות הרלוונטיות, צירוף שיוויון נפש ביחס לתוצאה), ואין נפקא מינה אם נבעו מקלות דעת או אף מהיסח דעת.

במקרה דנא, אין ספק, כי הנאשם היה מודע ליסודות הפיסיים של העבירה – הנאשם לא הפנה את המתלוננת, בעלה, בתה וחמה לעורך דין בעל רשיון לעריכת דין בניו יורק אלא בחר לטפל בעניינים בעצמו, הנאשם לא מצא עורך דין המחזיק ברשיון עריכת דין בניו יורק והוליד את המתלוננת, בעלה, בתה וחמה שולל באומרו להם כי נמצא להם עורך דין והוא מייצגם. מעשיו של הנאשם גרמו לאי ייצוגו של חמה של המתלוננת בהליך המשפטי בניו יורק. הנאשם בהשארת עניינו של חמה של המתלוננת בטיפולו ובהסתרת המידע בדבר אי מציאת עורך דין, נקט באקט אקטיבי ביוזעין ובחוסר תום לב. כוונת הנאשם היתה לגרום למתלוננת, בעלה, בתה וחמה לטפל בעניינים באמצעותו, שכן ראה בכך הזדמנות פז להרוויח כסף בקלות ולא רצה לוותר על ההזדמנות. דומה, איפוא, כי מידת הכוונה של הנאשם כאן אף עולה בדרגתה על זו של שיוויון נפש, אך אין צורך להכריע בכך, שכן, כאמור, די אף בשיוויון נפש או בקלות דעת על מנת לגבש את היסוד הנפשי הנדרש להרשעה.

אשר על כן, אנו מוצאים לנכון להרשיע את הנאשם על פי סעיף 3161(3) לחוק לשכת עורכי הדין.

המחוזי של לשכת עורכי הדין בישראל נ' פלוני וערער שכנגד, פ"ד מב(4) 477 בעמ' 479, וכן על"ע 1/89, 15, 4779/90 הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל-אביב-יפו נ' שפציר וערעורים שכנגד, פ"ד מו(1) 101, בעמ' 112.

יפים לענייננו גם הדברים שנקבעו בעל"ע 9/85 הועד המחוזי של לשכת עורכי הדין בתל-אביב-יפו נ' דגן, פ"ד מ(1) 305, בעמ' 307:

"מתן רשיון לאדם לעסוק במקצוע עריכת הדין יש בו משום מצג מטעם לשכת עורכי הדין לכולי עלמא, שאדם זה ראוי להימנות עם ציבור זה, וכי הציבור יכול לתת בו את אמונו. נכשל אותו אדם בעבירה על כללי האתיקה המקצועית, מתערער האמון בו, במקצועו ובלשכה בכלל".

מבין תפקידיו וחובותיו הבסיסיים של עורך דין הוא לפעול כך שכבוד המקצוע ישמר כאמור בסעיף 53 לחוק לשכת עורכי הדין. אם יובא לידיעת הציבור שעורך דין מתנהג בדרך הפוגעת בכבוד המקצוע, הציבור עלול להשליך מכך לגבי כלל עורכי הדין. אין ספק כי מעשיו של הנאשם, אשר תוארו לעיל, מהווים פגיעה בכבוד המקצוע ומסכנים את כלל עורכי הדין.

אשר על כן אנו מחליטים להרשיע את הנאשם בעבירה על סעיפים 53 ו-161(1) לחוק לשכת עורכי הדין.

3.3 מעשה או מחדל שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין

סעיף 3161(3) לחוק לשכת עורכי הדין קובע כעבירת משמעת "כל מעשה או מחדל אחר שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין".

בקובלנה מופיעים גם סעיפי אישום הדנים באיסור המוטל על עורך הדין לעשות מעשה שאינו הולם את מקצוע עריכת הדין. בעל"ע 15/88 פלוני נ' פרקליט המדינה, פד"י מג(1) 584, נפסק בעמ' 588 כי:

"אכן, להבדיל מן הסעיפים 161(1) ו-161(2) לחוק, המגדירים כעבירות משמעת הפרות של חיובים ואיסורים ברורים ומוגדרים... מהווה סעיף 3161(3) מסגרת נורמטיבית כללית וגורפת, המיועדת ללכוד ברשתה כל מעשה או מחדל, אשר אף שאין בו משום הפרת חיוב או איסור, מכלל החיובים והאיסורים המפורשים שנקבעו, יש בו משום סטייה מנורמת ההתנהגות המקובלת המצופה מעורכי דין. אמת המידה הראויה לקביעתה של הנורמה היא כמקובל בקרב חברי מקצוע עריכת הדין, שהם ידועי שם ובעלי הכשרה".

טוען ב"כ המשיב בסיכומיו כי "אמנם, אני טוען כי לא הוכחה עבירה כל שהיא, בהתאם לקובלנה, מבחינת המעשה, אך בודאי ובודאי לא הוכח שום יסוד נפשי